

Rigsråd som konfliktløser

Med en særlov som instrument vil de Konservative linke Danmark og Færøerne ud af de fastlåste fronter i striden om milliardtabene i det færøske bankvæsen. Færingerne kræver en dommerundersøgelse. Regeringen har med konservativ støtte flertal for at sige nej og tilbyder i stedet en ekspertundersøgelse, som Færøerne ikke vil vide af.

Yderligere foreslår de Konservative et rådgivende Rigsråd, som skal være konfliktløser, når der i fremtiden opstår kurrer på tråden i Rigsfællesskabet mellem Færøerne, Grønland og Danmark. Og Rigsrådet er en indretning, som under alle omstændigheder bør være et synligt resultat af den færøsk-danske strid.

Den dårlige stemning mellem Danmark og Færøerne er ulykkelig, og ethvert forsøg på problemløsning fortjener seriøs overvejelse. Det konservative forslag er relativt kompliceret og bygger på en hidtil uset kombination af ekspertundersøgere med dommerkvalifikationer plus

mulighed for at inddrage en rigtig domstol til at afsige kendelser samt gennemføre visse afhøringer. Udspillet fortjener en saglig vurdering, hvor især færingeres holdning bør tillægges vægt.

Men fortsat skal og må det være ufravigeligt, at der er sat punktum for dommerundersøgelser. Hvis man kan skabe en for Færøerne acceptabel dommerillusion ved at sammensætte et ekspertudvalg med det krav, at formanden har en baggrund, som kvalificerer den pågældende til et embede som højesteretsdommer, så er halmstræet vel værd at gribe.

Om banksagens hidtidige forløb kan siges, at Den Danske Bank tilsyneladende indkasserer ufortjent megen negativ omtale. Banken har tabt over en halv milliard kr. på Færøerne, og ingen kan forlange, at en kommerciel bank med mange tusinde private aktionærer skal bevæge sig ud i ekstraordinære risici, som dybest set er et samfundsan-

liggende.

Færøernes krise skyldes en ulyksalig kombination af overforbrug og svigtende indtægter. Man kan dårligt kræve, at Den Danske Bank for aktionærernes regning skulle forpligte sig til at dække en væsentlig del af regningen efter Færøernes overforbrug – og desuden overgå til at disponere efter samfundsøkonomiske hensyn, som den samfundsejede bankkonkurrent kunne gøre. Den kommende undersøgelse vil vise, om Den Danske Bank har snydt på vægten hvad angår fair oplysning. Men det kan aldrig gøre en bank til skurk, at den ud fra en rent kommerciel synsvinkel beslutter sig til ikke at kaste gode millioner efter dårlige og forsøger at afvikle forretningerne på den mest skånsomme måde. En regelret konkurs eller en behårdet snering kunne have været endnu værre alternativer.

BERLINGSKE TIDENDE

Ny chance i Færø-sagen

Det konservative Folkepartis forslag om ved særlov at etablere et uafhængigt undersøgelsesudvalg med tre uafhængige eksperter giver en ny, og måske den sidste, chance for at finde en værdig afslutning på konflikten mellem Færøerne og Danmark om banksagen. Bortset fra at der ikke er tale om dommere, så minder forslaget så meget om en dommerundersøgelse, at der kan være en reel mulighed for, at de færøske politikere kan acceptere det. Den første færøske reaktion er da heller ikke afvisende.

De konservative insisterer klogeligt på, at begge ting – både det færøske Lagting og Folketinget – skal kunne acceptere forslaget. I praksis et bredt flertal, som i Danmark må slå bro mellem Venstre på den ene side og regeringen og De Konservative på den anden side. Det konservative

forslag er et kompromis. Det kan meget vel vise sig at være dets vigtigste egenskab. Det befinder sig i endnu højere grad end en dommerundersøgelse, i krydsfeltet mellem jura og politik. Et retsinstans-lignende udvalg oprettes ved politisk lovgivning uden deltagelse af dommere. Men således at en domstol, formentlig Sø- og Handelsretten, kan tage stilling til tvivl i forløbet. Dommere kan med andre ord alligevel blive involveret.

Der kan i den kommende tid blive offentliggjort flere detaljer omkring forhandlingsforløbet forud for redningen af Den Danske Banks bank på Færøerne, som at der forelå en pressemeddelelse en rum tid, før en løsningsmodel blev meddelt. Når magtforholdene i en sag er klare, er det måske ikke så usædvanligt. Men det øger naturligvis

behovet for en uvildig redegørelse.

Den rene løsning vil være, at en domstol får lejlighed til at vurdere, om Den Danske Bank har handlet lovstridigt i banksagen. Den sag kan det færøske landsstyre rejse, hvis det mener, det har en sag. Danske politikere kan så overveje, om de vil betale regningen for begge redningsauktioner eller ej. Det bør blive et nej. En bank med en dansk aktionær kan og må ikke behandles anderledes end en bank med færøske aktionærer. Rigsfællesskabet forpligter til ligelig behandling af alle rigets virksomheder.

BØRSEN

Flertal for tvivl

Var færingerne blåøjede, eller blev de taget ved næsen, da de – tvunget af omstændigheder, de selv delvist var skyld i – overtog øernes to største banker? Og rendte den ene banks hovedejers, Den Danske Bank, fra et økonomisk ansvar?

Færingerne ved ikke, om de blev snydt, men de tror det, og når et halvt hundrede tusende mennesker tror det samme, bliver troen bestyrket dag for dag.

For at få sandheden frem bad landsstyret den danske regering om en dommerundersøgelse. For kun en dommerundersøgelse kan man stole på.

De fik nej af statsminister Poul Nyrup Rasmussen og nej igen, da de bad på ny. I kan få en uvildig ekspertundersøgelse eller ingenting, sagde han til sidst.

Og hvert nej blev fulgt af en henvisning til et brev fra højesteretspræsident Niels Pontoppidan, som på retsvæsenets vegne frabad sig flere særdomstole efter Spar Nord-sagen og med henvisning til, at problemet særdomstole for tiden blev drøftet i udvalg.

Det virkede som den rene bortforklaring, og Nyrup Rasmussen ville end ikke spørge højesteretspræsidenten, om ikke han kunne være lidt gelassen af hensyn til færingeres retsfølelse.

Besyderligt nok fik statsministeren uventet politisk

støtte fra de konservatives formand, Hans Engell. Dermed blev hele spørgsmålet om færingeres ret til sagsafklaring og om en anstændig behandling af en fattiggjort befolkningsgruppe blokeret i Folketinget.

Hans Engell havde skaffet regeringen et flertal for fortsat tvivl og utryghed om retfærdighed – en tvivl og utryghed, som både færinger og syddanskere nu er fælles om.

Færingerne har ret til at føle sig krænket. De skal – som alle andre – have den ret, de har. I Færøbank-sagen er så mange myndigheder og institutioner indblandet, at deres handlinger kun kan udredes af en anden – helt uafhængig – statsmyndighed. Altså ved dommerundersøgelse.

Nu er et hidtil hemmeligholdt dokument om sagen kommet på bordet. Teksten efterlader det indtryk, at hele sagen var afgjort uden om det færøske landsstyre, der kom til at stå med ansvar for gæld og muligvis tab.

Papiret er interessant, hvor betydningsfuldt det er, kan kun en dommerundersøgelse afgøre.

Politisk mest interessant er Hans Engells reaktion. Han foreslår en særlov om, hvordan en undersøgelse af banksagen bør foregå.

Forslaget er en bastard mellem en dommerundersøgelse efter den stadig gældende lov og regerings idé om et uafhængigt ekspertudvalg. Undersøgelseslederen må ikke være dommer, men skal være kvalificeret som en hø-

jesteretsdommer – »hvid som sne«, siger Hans Engell – og hvis udvalget har svært ved at fremskaffe undersøgelsesmateriale, skal Sø- og Handelsretten bakke udvalget op med lovens magt og midler.

Forslaget er dog ikke mere alvorligt ment, end at Hans Engell fortsat lover at trække i regeringens fodspor, hvis regeringskoalitionen stadig ikke vil lade færingerne nyde ret og skel.

Det er simpelthen en politisk manøvre i et farvand, hvor Engell pludselig ser bølgere brydes over skær.

Forslaget er en kuriositet og bør ikke nyde fremme, da loven om dommerundersøgelser stadig er gældende ret.

Nyrup Rasmussen bør med loven i hånd opgive sin berøringsangst over for højesteretspræsidenten, der i sit brev stort set kun aktualiserede en beklagelse i en fodnote på næstsiste side i Højesterets jubilæumsskrift fra 1986.

Poul Nyrup Rasmussen kan gøre det uden nervøsitet, for han er offentligt opfordret til at gøre det af Sø- og Handelsrettens præsident Frank Poulsen. Han er kompetent som en højesteretsdommer og »hvid som sne«.

JYLLANDS POSTEN

Engells hybrid

Adskillige ting i det konservative forslag til en Færø-løsning vækker undren. Bl.a. kan man undre sig over, at de Konservative springer ud i et ekvilibristisk nummer uden en form for sikkerhedsnet.

Det ville have været behændigt politisk håndværk, hvis man – som tak for støtten til regeringen – på forhånd havde sikret sig en slags forståelse hos regeringen.

Det ville også have været behændigt politisk håndværk, hvis man havde sikret sig en forståelse hos et flertal i det færøske lagting. Det er muligt forslaget ender med at blive lempet til, så både regeringen og færingerne accepterer det. Men sker det ikke, har de Konservative reddet sig et markant og iøjnefaldende nederlag.

Man kan også undre sig over, at det skal være nødven-

digt at gøre tingene så indviklede: I stedet for den oprindelige foreslåede ekspertundersøgelse bliver det nu en indviklet konstruktion, med et undersøgelsesudvalg, tre eksperter med samme uafhængighed som dommere, og med en sikkerhedsventil til Sø- og Handelsretten, hvis der bliver problemer med vidnepligten.

Færingerne føler sig snydt for en milliard kroner og der er så megen snak omkring denne sag, at færingerne har al mulig grund til at tro, at nogen har noget at skjule. Det afgørende er, at færingerne får fornemmelsen af, at der i Danmark er en reel bestræbelse på at komme til bunds i sagen.

De Konservative har mere eller mindre kopieret Færøeksperten, lektor Frederik Harhoff's idé. Mangelen ved

det oprindelige forslag om en ekspertundersøgelse er den manglende vidnepligt. Den har de Konservative fået med i form af en mærkelig hybrid, hvorefter Sø- og Handelsretten skal træde til, hvis der opstår problemer med de afhørtes hukommelse eller vilje til at huske.

Det er forståeligt, at de Konservative har behov for at profilere sig. Men ved at buse ud med et forslag, risikerer de at lægge luft til samarbejdspartneren, regeringen, og til de færinger, der er mål for forsoningen.

Det, færingerne har bedt om, er en undersøgelse af, hvor deres én milliard kroner er blevet af. Det, de får ser- veret, er et stykke taktisk dansk indenrigspolitik.

B.T.